

SLOVENSKE LJUDSKE PESMI Z NAPEVI

Poročilo o glasbenem gradivu, nabranem 1906—1914 pod Štrekljevim vodstvom, zdaj v Glasbeno narodopisnem inštitutu v Ljubljani

Zmaga Kumer

Letos mineva 100 let od Štrekljevega rojstva in pol stoletja, odkar so se začele prve priprave za izdajo slovenskih narodnih pesmi z napevi — delo, ki naj bi bilo enakovredno monumentalni Štrekljevi zbirki besedil. O delovanju Odbora za nabiranje slovenskih narodnih pesmi, kakor se je uradno imenoval (odslej OSNP), ki je s Štrekljem na čelu vodil zbiralno akcijo, sta obširno poročala že M. Murko in Jos. Tominšek. Prvi je objavil daljši sestavek v Etnologu III/1929, 5 do 54 z naslovom »Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami«, drugi pa je odboru, katerega član je bil, posvetil dva članka: »Prvo sestavno nabiranje slovenskih narodnih napevov« (ČZN XXXII, 1937, 308—321) in »Prof. dr. Karel Štrekelj in nabiranje slovenskih narodnih napevov« (SE V/1952, 169—171). M. Murko, ki je po Štrekljevi smrti 1912 postal predsednik odbora, je svoje poročilo sestavil na podlagi aktov predsedniškega arhiva, medtem ko so bila Jos. Tominšku, dolgoletnemu odborovemu tajniku in poverjeniku za Štajersko, na voljo tajniška poročila in njegov zasebni arhiv dopisov z zapisovalci. Dopolnilo teh člankov sta daljša sestavka zapisovalca Fr. Kramarja, ki je svoje delo opisal v Cerkv. Glasbeniku pod naslovom »Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi« (CG 1922 do 1926) in »Katere stare cerkvene pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom« (CG 1926—1929).

Vsem trem avtorjem je pisanje narekovala skrb, kaj bo z zbirko, ki je še neuporabljena ležala v Etnografskem muzeju v Ljubljani, potem ko je bil OSNP prenehal z delom. Kakor je poročal že Murko, je bilo akcijo za nabiranje pesmi organiziralo avstrijsko naučno ministrstvo s pomočjo posebnih deželnih odborov. Slovenski odbor je sestavil Štrekelj, ki ga je bilo ministrstvo imenovalo za predsednika. Prvi zapisi so začeli dotekati leta 1906. Čez tri leta je zbirka obsegala že več kot 4000 primerov in je bilo treba misliti na urejanje. Za ta posel je podpredsednik OSNP Matej Hubad leta 1909 pridobil slikarja Iv. Franketa, ki je zapise oštevilčil, jih razvrstil v svežnje in določil inačice. Do 17. junija 1914 je tako pregledal 10.643 zapisov. Razen tega je odbor nameraval sestaviti topografijo nabranega gradiva in listkovne kataloge.

Tik pred svetovno vojno je glavni odbor na Dunaju začel pripravljati knjižni oglas za publikacijo »Narodna pesem v Avstriji«, kar kaže, da je misel na izdajo gradiva počasi dozorevala. Vojna pa je lepo zamišljene načrte povsem prekržala in tudi po prevratu so se poskusi za obnovev nabiralne akcije OSNP izjalovili, čeprav se je bil odbor reorganiziral. Tem manj je bilo mogoče misliti na sistematično ureditev ali celo na izdajo. Leta 1927 je tedanja prosvetna oblast poslala odbornikom razrešnico, za gradivo pa odločila, da se izroči Etnografskemu muzeju v Ljubljani.

Zdelo se je, da je zbirka prišla v edino prave roke in da bo muzej mogel nadaljevati prizadevanje OSNP. Ko je Murko v Etnologu poročal o nastajanju zbirke, je v skrbi, da bi s toliko vnemo začeto delo ne ostalo torzo, podal smernice za nadaljnje zbiranje, ureditev in bodočo izdajo. Žal do tega ni prišlo. St. Vurnik se je bil kot kustos muzeja sicer zavzel za zbirko, sestavil seznam gradiva in začel zapise deloma proučevati, ureditev pa mu je preprečila prezgodnja smrt. Nekaj let pozneje je dobil zbirko v roke muzejski preparator Drago Vahtar, ki je že obstoječe snopiče opremil z novimi ovitki, na katerih je označil število listkov za posamezne zapise.

Med drugo svetovno vojno je Glasbeno narodopisni inštitut (tedaj še Referat za glasbeno narodopisje pri pokrajinski upravi) pod vodstvom Fr. Marolta prevzel skrb za ureditev zbirke. Da bi za primer kakšne nesreče zapisi ne bili uničeni, je začel pesmi prepisovati in hkrati sestavljati kartoteko. Tudi naj bi se za vsak snopič sestavil zapisnik o vsebini in stanju zapisov. Delo je bilo zamudno in je počasi napredovalo, vendar je bilo do konca leta 1953 izgotovljenih nad polovico prepisov s kartotečnimi listki in zapisniki. Začet pa je bil tudi osnutek topografije.

Sistematična in vsestranska ureditev zbirke se je hkrati s pripravami za bodočo izdajo lahko začela šele z letom 1957, ko je Etnografski muzej prepustil Glasbeno narodopisnemu inštitutu v trajno last celotno dediščino OSNP, torej razen zapisov tudi odborov arhiv in drugo gradivo, ki obsega še nekatere akte v zvezi z dosedanjim upravljanjem zbirke. Pričujoči sestavek naj bi bil nekakšen obračun novega lastnika o prevzeti dediščini, preden jo v knjižni obliki izroči javnosti.

Ob prevzemu sta obe ustanovi sestavili zapisnik, iz katerega je razvidno, da obsega »Zbirka OSNP« 254 snopičev inventiranih zapisov, označenih s številkami 1—10.643 ter 51 snopičev z 2294 neoštevilčenimi zapisi in drugim narodopisnim gradivom. Vštevši Kokošarjeve zapise, ki so bili gradivu priključeni pozneje, vsebuje zbirka 12.937 števil, kar je za 328 več, kot navaja Vurnikov seznam. Razlika je nastala zato, ker prvotno nekatere drugače niso bile posebej upoštevane, ali so nekatere številke uporabljene dvakrat oziroma je kako drugače nastala napaka v štetju.

Ugotovilo se je tudi, da v oštevilčenih snopičih manjka 67 zapisov; izgubili so se bili nemara zaradi nepazljivosti pri priložnostnem izposojanju. Domneve o večjih izgubah v času, ko je zbirka nezavarovana ležala v prostorih Glasbene Matice in deloma pozneje, ko naj bi bila vsakemu brez kontrole dostopna v muzeju, so se izkazale za pretirane. Če je bilo namreč leta 1914 oštevilčenih preko 10.000 zapisov in je tega leta prenehal redno zbirati glavni odborov zapisovalec Fr. Kramar, tedaj se tudi neinventiranih zapisov ni moglo nabrati dosti več, kot jih izkazuje Vurnikov seznam (1966). Dejstvo, da so v zbirki nekateri Žirovnikovi in Kramarjevi zapisi v dvojniku (Kramarjevi predvsem med neinventiranimi) vzbujajo misel, da je morda kateri od urejevalcev izločil večje število dvojnic in tako dal povod za sumnje o izgubah v zbirki. Verjetno se je to zgodilo še v času, ko je bila zbirka v Glasbeni Matici, torej za urejevanja Franketa. Ker beremo v odborovih poročilih o dotekanju gradiva opombe glede izločanja manjvrednega gradiva iz došlih pošilk zapisovalcev, so mogoče tudi ostanki teh zavrnjenih zapisov mogli pozneje povzročiti govorice o nastajanju škode. Že leta 1928 je O. Dev v skrbi za svoje zapise sporočil muzeju, kar je slišal praviti, da se je iz zbirke izgubilo več tisoč zapisov. Tudi v krogih, ki so bili blizu muzeju, je veljalo prepričanje, da zbirka ni več tako obsežna, kakor je bila prvotno. Šele primerjave prejšnjih seznamov in rezultatov najnovejše inventarizacije so pokazale, da se je zbirka ohranila domala povsem neokrnjena. Našli so se celo nekateri zapisi, ki so veljali za izgubljene, n. pr. pesem o Lepi Vidi (Kramarjev zapis), ki je bila Grafenauerju dostopna le v prepisu Avg. Žigona (gl. Grafenauer, Lepa Vida, Ljubljana 1943, str. 62 sl.).

Skupaj z zapisi je Glasbeno narodopisni inštitut prevzel od Etnografskega muzeja tudi arhiv OSNP. Obsega dva dela: prvi, ki ima svoj delovodnik, vsebuje akte predsednika, drugi brez delovodnika pa akte ožjega odbora v Ljubljani. V drugem delu je tudi nekaj aktov posameznih odbornikov. Kako so prišli ti akti v sestav arhiva, se ne da ugotoviti. Le za blagajnika Pintarja vemo, da je njegovo odborniško zapuščino izročil odboru leta 1916 njegov naslednik v Študijski knjižnici, Avg. Žigon. Za bodočega izdajatelja gradiva OSNP so zanimive Franketove preglednice zapisov z opombami o inačicah in nekatere opazke glede vrednosti došlih zapisov. M. Hubad je zapustil arhivu izvirnike svojih zapisov pesmi Al. Novakove in njeno zbirko besedil; prepisi so uvrščeni v zbirko. Leta 1929 je St. Premrl daroval zbirko narodnih pesmi iz zapuščine Jakoba Aljaža.

Med tiskovinami se je našlo 59 izpolnjenih vprašalnih pol, ki niso istovetne z onimi, o katerih izčrpno poroča Jos. Tomišek v SE. Tako je zdaj v evidenci vsega 82 izpolnjenih vprašalnih pol. Nekatere od njih vsebujejo zelo zanimive in pomembne podatke ter lepo dopolnjujejo zapise. Kraji, za katere veljajo poročila z vprašalnih pol, so razvidni s priloženega zemljevida, kjer so posebej označeni.

Iz arhivskih zapisov so se razkrile nekatere zanimive podrobnosti iz časa delovanja odbora, ki jih dosedanji poročevalci niso upoštevali. Tako izvemo o pogajanjih za odkup zbirke češkega muzikologa Ludvika Kube. Le-ta je bil leta 1906 svoje zapise s slovenskega ozemlja ponudil odboru na pobudo in s posredovanjem prof. Rešetarja. Ker je Štrekelj zbirko neugodno ocenil zaradi nekaterih pomanjkljivosti in netočnosti ter zmanjševal njeno vrednost tudi glede na to, da so bili nekateri zapisi že objavljeni, so se dolgotrajna pogajanja skoraj razbila. Nazadnje je Kuba popustil pri ceni in 1908 privolil, da sprejme za zbirko 400 kron.

Podobne težave so bile z zapisi Iv. Kokošarja. Čeprav je bil kot odbornik in poverjenik za Primorsko obljubil, da bo svojo zbirko izročil OSNP, jo je pred smrtjo 1923 zapustil prijatelju Romanu Pahorju, organistu v Renčah pri Gorici. Ko je Hubad za to zvedel, je kot bivši odborov podpredsednik naprosil leta 1927 Pahorja za prepis zbirke. Iz Pahorjevega pisma Vurniku 1. aprila 1931 razberemo, da je Pahor prošnji ustregel in poslal polovico prepisov Hubadu, ostanek pa naravnost Vurniku. Hkrati je sporočil, da je izvirnik tačas pri E. Adamiču. Kdaj so prišli izvirni Kokošarjevi zapisi v zbirko, se iz arhivskih zapisov ne dá ugotoviti. Muzeju jih je bržčas dal Emil Adamič v zameno za prepise, ki jih je bil 1937. leta izročil Glasbeni Matici za Folklorni inštitut.

Končno naj kot sestavni del zbirke OSNP omenim še fonografski aparat z 19 valjci posnetkov, ki so deloma poškodovani. Aparat je kupil OSNP leta 1914. Prve posnetke je naredil dr. Juro Adlešič v Adlešičih in pomenijo napoved nove dobe nabiranja naših pesmi. Deloma je napeve transkribiral Niko Štritof.

Gradivo, ki ga obsega zbirka, je po veliki večini javnosti neznano. Doslej so bili uporabljeni le posamezni primeri za priložnostne priredbe ali za dokumentacijo v znanstvenih razpravah. Od zapisovalcev je svoje zapise objavil Fr. Kramar v zbirki »Dobropolje in okolica« (Ljubljana 1933). Še v času obstoja OSNP so izšli nekateri zapisi Oskarja Deva v njegovih zvezkih narodnih pesmi. Prav tako so bili v tisku objavljeni nekateri Kubovi zapisi (gl. L. Kuba, Slovanstvo ve svých zpěvech. Kn. VII. Praha 1889; L. Kuba, Cesty za slovanskou písní 1885—1929, Praha 1933) in Žirovnikovi (gl. razne izdaje njegovih narodnih). Vendar sta zadnja dva uporabila svoje starejše zapise, ki so deloma že po objavi prišli v sklop zbirke OSNP, in tako nista kršila načela, po katerem je bila pravica prve objave nabranega gradiva pridržana izključno OSNP. Isto velja za Adamičeve priredbe Kokošarjevih zapisov. Nekaj besedil je objavil J. Glonar v zbirki »Stare žalostne« (Ljubljana 1939).

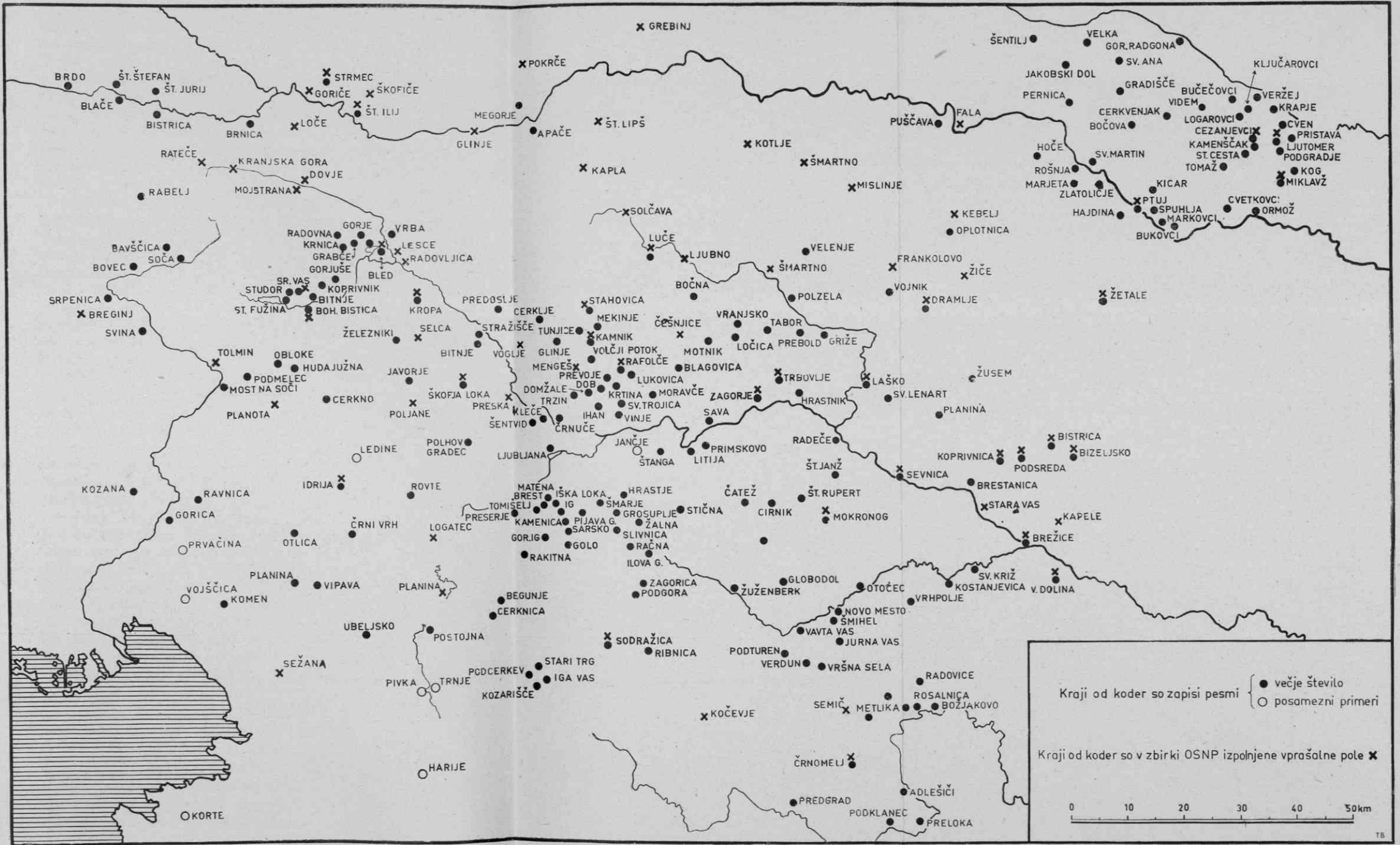
Glasbeno narodopisni inštitut se je ob prevzemu Zbirke OSNP jasno zavedal, da sprejema dragoceno dediščino, ki bo nekoč temelj monumentalni izdaji slovenskih ljudskih napevov. Da bi to mogla zares postati, je bilo treba tudi zanjo sestaviti najprej kartoteko po

načelih, ki veljajo za druge inštitutove rokopisne zbirke in za njegove zvočne posnetke. Zamudno, a nadvse koristno delo je bilo letos končano. Vsak zapis je dobil kartotečni listič, na katerem je napisana zaporedna številka, kraj zapisa, vrsta pesmi in naslov (če ima pesem inačice v Štrekljevi zbirki, se napiše tamkajšnji naslov in pripadajoča številka), prva vrstica besedila in napeva, nato celotni napev s posebno črkovno pisavo, ime zapisovalca in pevca, čas zapisa in končno številka prvega urejevalca. Ker so lističi pisani v osmih izvodih, je mogoče vsako pesem najti v eni izmed osmih kartotek. V prvi so zapisi razvrščeni po zaporednih številkah, v drugi po pokrajinah in krajih, v tretji po vsebinski motiviki glede na sistematiko Štrekljeve zbirke, v četrti po začetkih besedila, v peti po začetkih napeva. Preostale tri, ki jih bo treba še izdelati, so študijsko analitičnega značaja. Tako je šesta predvidena za razvrstitev po metrično-ritmičnem, sedma pa po melodično-harmonskem vidiku. Osmo kot izrazito študijsko delovna, se lahko razvršča sprti po kateremkoli drugem formalnem vidiku, ki je trenutno raziskovalcu važen.

Šele s tako kartoteko je postala zbirka uporabna za javnost in strokovnjaka. Izkazalo se je n. pr., da je odbor sicer poslal zapisovalce v vse slovenske pokrajine, vendar so ostala nekatera območja še povsem ali vsaj nezadostno raziskana. Prvi zapisi so prispeli iz severozahodnega dela Slovenskih goric. Poslal jih je 1906 učitelj Gabrijel Majcen iz Maribora, ki je za zbirko prispeval 841 zapisov. Glavni odborov zapisovalec je bil, kakor smo že omenili, Fr. Kramar, tedaj kmečki fant in organist, doma iz Matene pri Igu, ki je svoja popotovanja po Sloveniji sam opisal. Z delom je začel leta 1908 v svojem domačem okolišju na Ižanskem, pozneje pa je preiskal še okolico Turjaka, Šmarja, Grosupljega, Dobropolja, Stične in prišel po vzhodnem Dolenjskem do Novega mesta. Na Gorenjskem je v glavnem obiskal vasi okrog Kranja, Bohinj, ihansko faro in del moravske. Na Štajerskem je bilo njegovo področje neposredna okolica Ptuja. Posamezne zapise ima tudi iz drugih krajev Slovenije, ker je uporabil vsako priliko, da je iztaknil dobrega pevca. V letih tik pred svetovno vojno je obiskoval tudi vojake po vojašnicah. Z izbruhom svetovne vojne je bilo njegovo delo za OSNP končano, vendar je pozneje, ko je služboval za organista v Poljanski dolini zapisal še nekaj napevov in jih poslal Etnografskemu muzeju, kamor je tačas že bila prišla odborova zapuščina. Kramarjevi zapisi spadajo med najboljše v zbirki, ker je brez predsodkov šolanega glasbenika zapisoval ritmično in melodično tako, kakor je slišal, s tenkim posluhom ujel tudi dialektične posebnosti besedila ter zapise vestno opremil z vsemi potrebnimi podatki. Ker je imel srečo in spretnost v občevanju z ljudmi, je iztaknil pesmi, ki jim brez njega nikoli ne bi bili zvedeli napeva. Če vsebuje zbirka vrsto najstarejših pripovednih pesmi, je to v precejšnji meri Kramarjeva zasluga. Skupno število njegovih zapisov v zbirki je 4861. Učitelj Rudolf Vrabl je poslal 744 zapisov z Vranskega in

okolice ter deloma iz Slovenskih goric. Učitelj Janko Žirovnik je pripeval 587 napevov, deloma iz Ribnice na Dolenjskem in iz Sodražice, večinoma pa so njegove pesmi brez označbe kraja in pevca. Dalje so zapisali še: učitelj Josip Vidic 427 pesmi iz Savinjske doline; učitelj Fr. Zacherl 401 iz ljutomerske okolice; Jože Lešnik, trgovec in organist, 327 iz Koblja pri Oplotnici; Fr. Stele, pevovodja »Lire« v Kamniku, 286 iz kamniške okolice; Oskar Dev 297 s Koroškega; Matej Hubad 246 z Dolenjskega (pela mu je Al. Novak, ki je z očetom učiteljem živela po raznih krajih in pesmi ni natančneje lokalizirala); učitelj Josip Korban 164, večinoma iz Luč in Žetal; osmošolec Vekoslav Filipič 154, večinoma iz Ravnice pri Gorici; gimnazijec Jurij Rajh 144 iz Dramelj; osmošolec Anton Plevnik 158 iz Črnomlja; učitelj Fr. Drnovšek 157 iz Sevnice, Zagorja in Brežic; učitelj Fr. Karbaš 121 iz ormoške okolice; organist Fr. Zemljčič 90 iz ormoške okolice; Iv. Dietrich, uradnik v Litiji, 90 verjetno iz litijske okolice; učitelj Jos. Jekl 80 iz Apač, Večne vasi in nekaterih drugih koroških krajev; učitelj Franc Mavrič 76 z Bovškega in iz Kozane; organist Jernej Hebar 66 iz Koprivnice pri Brestanici; organist Al. Kranjc 60 iz Puščave na Pohorju; učitelj Fr. Vadnal 59, pretežno iz Bistrice ob Sotli in okolice; Niko Štritof 56, deloma iz Vel. Ubeljskega, Hrenovic, Ljubljane, deloma iz Adlešič (transkripcije!); organist Štefan Miklin 50 iz Slovenskih goric; dijak Lovro Bogataj 50 iz okolice Škofje Loke; organist Simon Punačah 49 iz Šmarja; Fr. Kržan 39 z Moravškega; učitelj Fr. Marolt st. 36 iz Črnega Grabna in deloma s Črnega vrha nad Idrijo; kanonik Fr. Kimovec 34 iz blejske okolice, Cerklj in Vel. Doline pri Brežicah; I. Gomilšek 33 iz Vidma; organist Al. Mihelčič 30 iz metliške okolice in Štange pri Litiji; organist Nikola Pustinek 27 s Pohorja; organist Rihard Trebše 19 iz Srpence pri Kobaridu; učitelj Anton Potočnik 17 iz Podsrede; učiteljica Mara Kabaj 16 iz Begunj pri Cerknici; učitelj Iv. Primožič 14 iz Moravč in okolice. Ludvik Kuba, čigar zbirka obsega 407 zapisov, je nabiral v okolici Bleda, v Loški dolini, Cerknici, Idriji, v okolici Novega mesta, v Beli krajini, Zilji, Rožu in po nekaterih krajih Primorske. Kokošarjevi zapisi, 755 po številu, so največ iz Oblok, Hudejužne, Cerknega in Podmelca. Iz Primskovega na Dolenjskem je zbirka cerkvenih pesmi organista Mateja Drahslerja, deloma v prepisu organista Ant. Zadražnika, vsega 174 napevov. Še iz nekaterih drugih krajev so posamezni zapisi raznih zapisovalcev. Priloženi zemljevid kaže, iz katerih krajev oziroma njih neposredne okolice (označeno s krožcem) izvirajo zapisi zbirke OSNP. Pesmi, pri katerih je označena samo pokrajina ali širši okoliš, ni bilo mogoče upoštevati. Imena krajev, od koder so samo posamezni zapisi, praviloma niso označeni, kvečjemu v oklepaju.

Glede na vsebino pesmi nam pokaže kartoteka, da je v zbirki nepričakovano veliko pripovednih pesmi. Deloma so to inačice k 161 motivičnim obrazcem v I. zv. Štrekljeve zbirke, še precej pa je takih, ki jih pri Štreklju ni. Najštevilnejše so ljubezenske pesmi, nato pa

Zmaga Kumer: Slovenska ljudska pesem z napevi

nabožne. Med temi je tudi dosti cerkvenih ljudskih pesmi in organistovskih napevov. V skupini kolednic prevladujejo božične in trikraljevske, medtem ko je jurjevskih in kresnih zelo malo. Plesnih pesmi je v zbirki nekaj iz Bele krajine, tu in tam se najde še kak instrumentalni plesni napev iz drugih pokrajin. Približno enako so zastopane svatovske, mrliške, vojaške in stanovske pesmi. Nekaj več je pivskih in zdravic ter šaljivih in zabavljivih, ki so jim po značaju podobne pesmi o samskem in zakonskem stanu. Otroške pesmi, ki jih je v glavnem prispeval R. Vrabl, obsegajo večinoma oponašanje raznih glasov.

Čeprav so zapisovalci stalno tožili, da niso kos Štrekljevim pravilom za zapisovanje besedil, je zbirka vendar tudi s te strani zadovoljiva. Pri presojanju z glasbenega vidika je treba upoštevati, da so mnogi zapisovalci poslušali ritem ljudske pesmi z ušesi glasbeno šolanega človeka, ki mu je vsako odstopanje od ustaljenih pravil klasične glasbe že ritmična nepravilnost. Zato so ritmične značilnosti slovenske pesmi v zapisih večkrat zabrisane. Pokažejo se šele ob primerjavi z novejšimi zvočnimi posnetki in ob upoštevanju metričnega obrazca besedila. Značilno pa je, da so v tem pogledu skoraj zanesljivejši zapisi glasbeno manj izobrazjenih zbiralcev kakor poklicnih glasbenikov, ker so zapisovali brez predsodkov, samo tako, kakor so slišali. Povečini so zapisi enoglasni, ker so bili pač pevci posamezniki in ker bi bili zapisovalci težko ujeli večglasno petje. Kolikor je v zbirki večglasnih napevov, so domala vsi harmonizacije in za študij slovenskega večglasja neporabne. Glede na to, da je v zbirki precej primerov nabožnih pesmi, ki so po izvoru umetne (n. pr. Redeskinijeve, Repeževe, Kračmanove itd.) pa so se med ljudstvom udomačile, je zbirka lahko važen vir za zgodovinarja naše zgodnje umetne glasbe.

Zdaj, ko je zbirka OSNP s smotrno kartoteko postala šele dejansko uporabna, je napočil čas, da se pripravi za namen, ki ga je odbor pod Štrekljevim vodstvom imel pred očmi v začetku svojega delovanja, to je za knjižno objavo. Glasbeno narodopisni inštitut se tega dobro zaveda, zato usmerja svoje terenske ekipe v kraje, ki jih zbiralna akcija OSNP ni zajela, in išče primere, ki jih v zbirki ni ali so pomanjkljivi s kakršnegakoli vidika. Ob zvočnih posnetkih zadnjih let dobi marsikateri zapis OSNP svojo pravo vrednost in pomen. In tudi narobe, marsikaj današnjega je razumljivo šele ob primerjavi s starejšimi zapisi. Čeprav je od prvih začetkov urejevanja do danes preteklo dokaj časa in se je morda že zazdelo, da je zbirka zastarelo gradivo, ki bo obležalo neuporabljeno v zaprašenem arhivu, se je vendar izkazalo, da minuli čas ni šel v izgubo, ampak je bil zbirki celo v korist. Tačas so se namreč v marsičem izpremenila načela za ureditev in izdajanje narodnih pesmi, tako da bo bodoča izdaja lahko v vseh pogledih vzorna. Izpopolnjena z novim gradivom bo vredno dopolnilo Štrekljevemu zborniku in dostojen spomenik njegovemu delu za slovensko narodno pesem.

Zusammenfassung

EINE SAMMLUNG SLOWENISCHER VOLKSLIEDER MIT MELODIEN

Über die Bemühungen des »Arbeitsausschusses für das Sammeln slowenischer Volkslieder« (= Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi, kurz: OSNP) sind bereits ausführliche Berichte von M. Murko und Jos. Tomišek in der Zeitschriften *Etnolog* (Jg. III, 1929), *Casopis za zgodovino in narodopisje* (Jg. XXXII, 1937) und *Slovenski Etnograf* (Jg. V, 1952) erschienen. Daraus entnehmen wir, dass die Sammelaktion vom österr. Unterrichtsministerium im Jahre 1905 organisiert wurde, dass der slowenische Arbeitsausschuss unter Strekelj's Führung im Jahre 1906 die ersten Früchte seiner Tätigkeit pflücken konnte und 1909 bereits so viel Volkslieder beisammen hatte, dass mit dem Ordnen begonnen werden musste. Kurz vor dem ersten Weltkrieg befasste man sich mit der Vorbereitung eines Prospektes für eine Ausgabe der Melodien im Rahmen des Sammelwerkes »Das Volkslied in Österreich«. Mit dem Ausbruch des Krieges wurden alle diese Pläne vereitelt und auch in den ersten Nachkriegsjahren konnte die Tätigkeit des Arbeitsausschusses trotz seiner Reorganisation nicht mehr aufgenommen werden.

Nach der Auflösung des Ausschusses 1927 wurde das gesammelte Material dem Ethnographischen Museum in Ljubljana übergeben. Hier blieb es bis 1957 unausgewertet.

Während des zweiten Weltkrieges entschloss sich der Leiter des Glasbeno narodopisni inštitut in Ljubljana Fr. Marolt, eine Kopie der Sammlung samt einer Kartei zu besorgen. Im Jahre 1953 wurde die Arbeit bis zur Hälfte fertig. Eine systematische und allseitige Ordnung der Sammlung samt den Vorarbeiten für die Veröffentlichung konnte jedoch erst seit 1957 unternommen werden, als die Sammlung mit dem sämtlichen Nachlass des OSNP dem Glasbeno narodopisni inštitut als dauerndes Eigentum übergeben wurde. Bei der Übernahme wurde festgestellt, dass die Sammlung 10.643 nummerierte und 2294 nicht-inventarisierte, also zusammen 12.937 Aufzeichnungen umfasst. Unter den Akten des Archivs befinden sich 59 ausgefüllte Fragebogen. Samt denjenigen, die schon im Aufsatz von Jos. Tomišek erwähnt wurden, sind zur Zeit ihrer 82 in Evidenz.

Der jetzige Eigentümer der Sammlung, das Glasbeno narodopisni inštitut, ist sich völlig bewusst, dass das übernommene Erbe den Grundstein einer zukünftigen Volksliedausgabe bilden wird. Um das zu erzielen, mussten Karteizettel aufgestellt und in sieben Karteien eingeordnet werden. Die ersten fünf Karteien sind im Hinblick auf die laufende Nummer, den Aufzeichnungsort, den textlichen Inhalt, die erste Text- und erste Melodiezeile geordnet. Für weitere zwei Karteien sind ethnomusikologische Kriterien entscheidend, besonders die metrisch-rhythmische und rhythmisch-harmonische Gestaltung der Lieder. Erst nachdem die Sammlung so geordnet wurde, ist sie für die Öffentlichkeit und den Sachkundigen zugänglich geworden. Es zeigte sich, dass zwar in allen slowenischen Ländern gesammelt wurde, jedoch einige Gebiete völlig oder grösstenteils unerforscht geblieben sind.

Die Qualität der Aufzeichnungen ist sehr verschieden. Bezeichnend ist, dass in den Aufzeichnungen geschulter Musiker die rhythmische Eigenart der slowenischen Volkslieder weniger zum Ausdruck kommt als bei den talentierten Amateuren, die dem Gesang ohne Vorurteile gelauscht haben. Da sich unter den geistigen Liedern viele Kirchenlieder, die eigentlich Kompositionen von Organisten sind, befinden, hat die Sammlung auch für den Musikhistoriker eine nicht geringe Bedeutung. Voll bewertet wird das Material aber erst beim Vergleichen mit den Tonaufnahmen, durch welche das wahre Bild slowenischer Volkslieder zum Vorschein kommt. Vermehrt mit dem neuen Material, wird die Sammlung OSNP in der zukünftigen Liederausgabe eine wahre Ergänzung und zugleich ein würdiges Denkmal der Bemühungen K. Strekelj's für die slowenische Volksmusik darstellen.